

Menntaskólinn við Sund á grænni grein

**Greinargerð vegna vinnu við
Grænfánaverkefnið 2022-2023**

Inngangur

Menntaskólinn við Sund skráði sig í verkefnið Skólar á grænni grein vorið 2020. Haustið 2020 var hafist handa við að vinna að grænfánanum m.a. með stofnun umhverfisnefndar nemenda. Umhverfisnefnd starfsmanna hafði verið starfandi um nokkurra ára skeið og m.a. tekið þátt í vinnu við að koma skólanum í gegnum Græn skref í ríkisrekstri, en MS var fyrsti skóli á landinu til að stíga öll fimm skrefin til fulls.

Ýmislegt hefur verið gert til að bæta umhverfismál innan skólans í gegnum tíðina, ekki síst með tilkomu skráningar hans í grænfánaverkefnið. Hér á eftir verður fjallað um það sem ráðist hefur verið í undanfarin ár með sérstakri áherslu á síðastliðið skólaár.

Skref 1: Umhverfisnefnd

Veturinn 2022-2023 starfaði formleg umhverfisnefnd nemenda annað árið í röð. Stofnaður var áfangi í kringum nefndina sem nær yfir allt skólaárið (þrjár annir) og eru fundir haldnir einu sinni í viku. Nemendur fá fimm einingar fyrir setu í nefndinni allt skólaárið.

Í umhverfisnefnd nemenda eru 16 nemendur skráðir á öðru og þriðja ári í námi.

Nemendur áfangans sáu um framkvæmd skrefanna sjö að undanskildum skrefum nr. 5 og 7 sem voru í höndum kennara, stjórnenda og umhverfisnefndar starfsfólks.

Umhverfisnefnd starfsfólks hefur verið starfandi um árabil við skólann og hefur fundað óreglulega og eftir þörfum. Lykilmaður í þeirri nefnd er umsjónarmaður fasteignar, Gunnlaugur, sem hefur starfað þétt með umhverfisnefnd nemenda í vetur og mætt á fundi með nefndinni eftir þörfum. Einnig eru í umhverfisnefnd starfsfólks tveir stjórnendur, skrifstofustjóri, fjármálastjóri og kennarar í umhverfisfræði.

Skref 2: Mat á stöðu umhverfismála

Umhverfisnefnd nemenda valdi sér þrjú þemu til að vinna eftir þetta skólaárið, *neyslu og úrgang*, *loftslagsbreytingar og samgöngur* og *lýðheilsa*. Nefndin mat stöðu umhverfismála með því að fylla út gátlista fyrir þemun þrjú. Í kjölfarið voru sett markmið sem unnið var að um veturinn.

Skref 3: Áætlun um aðgerðir og markmið

Nefndin setti sér eftirfarandi markmið og skilgreindi aðgerðir fyrir hvert og eitt þeirra:

- Að draga úr pappírnotkun
- Að bæta umhverfismál í mötuneyti
- Að auka sjálfbærar samgöngur
- Að bæta lýðheilsu og vellíðan
- Að vekja athygli á umhverfismálum

Í næsta skrefi, eftirlit og endurmat, verður útlistað hvernig til tókst með hvert markmið og þær aðgerðir sem skilgreindar voru.

Skref 4: Eftirlit og endurmat

Umhverfisnefnd nemenda sá um eftirlit og endurmat. Á fundum var rætt hvernig skyldi ná fram markmiðunum, hvernig framvinda þeirra gengi og hvort gera þyrfti breytingar. Á fundum og á milli funda fór framkvæmd þeirra fram. Hér á eftir fer umræða um aðgerðir, framkvæmd og framvindu hvers og eins markmiðs:

1. Að draga úr pappírnotkun:

Nemendur unnu undir yfirmarkmiðinu Ábyrg neysla. Þeir söfnuðu gögnum og upplýsingum um pappírnotkun í skólanum og fóru yfir hvar mætti draga úr henni. Gögn voru fengin frá kennurum og stjórnendum. Settar voru fram tillögur sem fólu í sér að markmið skólans ætti að vera draga úr pappírnotkun um 25%.

Aðgerðir:

- a) *Vefbækur í kennslu:* Haft var samband við stjórnendur og kannað hvort ekki sé hægt að koma öllu kennslufni skólans á tölvutækt form. Í sumum áföngum var byrjað að nota vefefni og kennslubókum hreinlega sleppt en í öðrum er enn erfitt að fá gott kennslufni á vefnum.
- b) *Umbúðir:* Skoðað var hvort hægt væri að haga innkaupum þannig að frekar væru valdar vörur, t.d. í mötuneyti, sem væru í pappírsumbúðum en ekki í plasti
- c) *Verkefni og próf á netinu:* Með aukinni tækni er mjög auðvelt fyrir kennara að hafa próf og verkefni svo til eingöngu á netinu til að spara pappír. Kannað var hvort kennarar séu hættir að nota pappír
- d) *Hvetja til þess að umhverfisvænn og endurunninn pappír sé keyptur:* Sendur var póstur til stjórnenda og þeir hvattir til að kaupa frekar umhverfisvænan og endurunninn pappír

2. Að bæta umhverfismál í mötuneyti

Nemendur fóru á fund umsjónarmanns mötuneytis með tillögur að breytingum. Einhverjar breytingar voru þess eðlis að ræða þurfti við framkvæmdastjóra Krúsku sem rekur mötuneytið. Tekið var mjög vel í allar tillögurnar og eru þær flestar orðnar að veruleika.

- a) *Sleppa því að setja plastfilmur á brauð og samlokur:* Magn plastfilma hefur minnkað verulega og eru brauð og samlokur almennt ekki í umbúðum í mötuneyti yfir daginn.
- b) *Minna magnið af plasti sem er utan um matinn sem kemur í skólann:* Tekið var vel í þessa tillögu en ekki er vitað hvort árangur hafi náðst.
- c) *Henda minna af mat:* Tekið var vel í þessa tillögu t.d. með því að selja dagsgamlan mat á lægra verði og hafa hæfilega matarskammta. Einnig er veggspjald í mötuneyti þar sem fólk er hvatt til þess að minna matarsóun.

- d) *Bæta úrval af veganmat mötuneyti:* Í hádegi er alltaf í boði að fá heitan veganmat. Úrval á öðrum veganmat var ábótavant en hefur aukist eftir tillögu frá umhverfisnefnd og eru nú veganvalkostir í boði í borði auk þess sem sérstök merking er í borði um hvað er vegan.
- e) *Hvetja mötuneyti til að hafa meira úr heimabyggð:* Tekið var vel í þessa hugmynd og eru flestar vörur í mötuneyti úr heimabyggð.

3. Að auka sjálfbærar samgöngur

Nemendur höfðu áhuga á að bæta hlut sjálfbærra samgangna við skólann en þeirra tilfinning var að meirihluti þeirra sem sækja skólann komi á bíl.

- a) *Bíllaus dagur:* Stefnan var að halda sérstakan dag í umhverfisviku þar sem nemendur og starfsfólk væru hvött til að nota annan samgöngumáta en ökutæki til að komast í skólann.
- b) *Veggspjöld:* Nemendur gerðu veggspjöld með upplýsingum um kosti þess að nota heilsusamlegar samgöngur til að komast í og úr skóla. Einnig voru nemendur hvattir til að fara gangandi í hádegismat en margir matsölustaðir eru í grennd við skólann.

Annað sem gert hefur verið í tengslum við sjálfbærar samgöngur er m.a. að við skólann er stórt hjólaskýli þar sem hægt er að geyma hjól og eru hleðslustöðvar fyrir rafhjól við nokkur hjólastæði, nokkrar rafhleðslustöðvar fyrir rafbíla eru við skólann. Ýmsar hugmyndir hafa verið ræddar sem ekki hefur verið hrint í framkvæmd, t.d. að rukka fyrir bílastæði og að hafa samgöngustyrk fyrir starfsfólk sem kemur með sjálfbærum hætti í og úr vinnu. Einnig hefur skólinn lagt áherslu á að kolefnisjafna allar ferðir sem farnar eru á vegum skólans.

4. Að bæta lýðheilsu og vellíðan

Nemendur komu með ýmsar hugmyndir um að efla lýðheilsu og vellíðan í skólanum og nærumhverfi. Kynheilbrigði og lífsstíl voru mikið til umræðu og reynt að finna leiðir til að bæta og byggja upp heilbrigði nemenda.

- a) *Vatnsneysla:* Nemendur voru hvattir til að auka vatnsneyslu og gerð voru auglýsingaveggspjöld með upplýsingum um mikilvægi vatnsneyslu. Þá voru framleiddir vatnsbrúsar með merki skólans til að auka sýnileika viðfangsefnisins. Brúsarnir voru seldir nemendum á umhverfisviku skólans.
- b) *Lýðheilsufræði sem skylduáfanga:* Leitað var leiða með því að koma lýðheilsuáfanga inn sem skylduáfanga á allar námsbrautir. Ræða þurfti við stjórnendur um hvort slíkt væri hægt og var ágætlega tekið í hugmyndina.
- c) *Fræðsla um skaðsemi eiturlyfja:* Aflað var upplýsinga um skaðsemi eiturlyfja og búin til veggspjöld sem greindu frá hættunni. Veggspjöldin voru hengd á vegg skólans þar sem aðrir gátu séð þau.
- d) *Kynfræðsla:* Nemendur leituðust eftir að fá aukna kynfræðslu í skólanum. Gerð voru veggspjöld um kynlíf og þau hengd upp í skólanum.

5. Að vekja athygli á umhverfismálum innan skólans

Mikilvægt er að vekja athygli á því sem gert er innan skólans, eftirfarandi hefur verið gert í þeim efnum, nánari útlitun á þessum atriðum ásamt fleirum er í skrefi 6, *að upplýsa og fá aðra með.*

- a) *Umhverfisvika:* Fyrir skólaárið 2020-2021 sótti skólinn um styrk til Sprotasjóðs um að halda umhverfisviku vorið 2021. Styrkur fékkst fyrir vikunni og var ákveðið að gera hana að árvissum viðburði. Vikan var því haldin í fyrsta skipti 2021 og tókst hún afar vel. Nánar verður fjallað um hana síðar í greinargerðinni. Í ár er umhverfisvikan í höndum umhverfisnefndar nemenda sem sér um skipulag vikunnar. Að þessu sinni verður spurningakeppni með verðlaunum, stærri fataskiptamarkaður á áberandi stað í skólanum, fyrirlestrar, gróðursetning, bíllaus dagur, grænn fatadagur, boðið uppá umhverfisvænan ís, vatnsbrúsasala, zumba dans, myndbönd sem nemendur hafa unnið verða sýnileg á göngum skólans auk þess sem viðburður verður þar sem skólinn fær grænfánann vonandi afhentan.
- b) *Kynningar:* Fulltrúar umhverfisnefndar kynntu umhverfisnefndina og markmið hennar í menntabúðum MS og Fmos. Nemendum var fagnað og þau hvött áfram í frekari vinnu við umhverfismál innan skólans.

Nánar má lesa um hvernig skólinn hefur vakið athygli á umhverfismálum í skrefi sex, að upplýsa og fá aðra með.

Þess má að lokum geta að skólinn hefur stigið öll grænu skrefin fimm í ríkisrekstri og fékk viðurkenningu fyrst allra framhaldsskóla þess efnis í febrúar 2021. Ekki verður farið nánar í það í þessari greinargerð sem unnið var í tengslum við grænu skrefin.

Skref 5: Námsefnisgerð og tenging við aðalnámskrá

Í Menntaskólanum við Sund er lögð rík áhersla að allir nemendur fái menntun um umhverfismál. Áfangi í umhverfisfræði er skyldufag fyrir alla nemendur skólans auk þess kennarar eru hvattir til að vinna með umhverfismál með einhverjum hætti í öllum fögum. Sérstök áhersla er lögð á þetta í umhverfisvikunni þar sem öllum kennurum er uppálagt að koma umhverfismálum að með einum eða öðrum hætti í sinni kennslu. Í vinnslu er vefsíða um umhverfismál sem kennarar í umhverfisfræði fengu styrk til að gera.

Heimsmarkmiðin eru mikilvægur hluti skólastarfsins og er unnið með þau í nokkrum áföngum þó sérstaklega í umhverfisfræði og lýðræðisvitund, en síðarnefndi áfanginn er einnig skyldufag við skólann. Einnig er þeim komið að í fleiri fögum.

Grunnþættir aðalnámskrár fá allir vægi í fögum skólans. Þannig er unnið með sjálfbæri, jafnrétti, lýðræði og mannréttindi í áföngum eins og umhverfisfræði og lýðræðisvitund; heilbrigði og velferð fá vægi í lýðheilsufræði og næringarfræði en sá fyrrnefndi er skyldufag við skólann; sköpun fær vægi í þeim skapandi greinum sem kenndar eru við skólann en öflug listalína er við skólann með fögum á borð við leirmótum, fatahönnun, raftónlist og myndlist; læsi er að sjálfsögðu stór hluti af náminu ekki bara læsi á bókina heldur einnig læsi á umhverfi, samfélag, miðla svo fátt eitt sé nefnt.

Nemendur í umhverfisfræði hafa jafnframt tekið þátt í verkefninu *Ungt umhverfisfréttafólk* og eru árlega send inn nokkur verkefni í keppnina. Nemandur við skólann hafa m.a. náð öðrum og þriðju verðlaunum fyrir vefsíðu um fatasóun.

Skref 6: Að upplýsa og fá aðra með

Mikilvægur hluti verkefnisins er að allt skólasamfélagið sé upplýst um það sem gert er í umhverfismálum. Umhverfisnefndin hefur reynt að standa sig í þeim efnum og hefur eftirfarandi m.a. verið gert:

- c) *Umhverfisvika*: Stærsti liðurinn í því að upplýsa og fá aðra með er umhverfisvika MS sem haldin var í fyrsta skipti vorið 2021 og er nú orðinn fastur liður í skólastarfinu. Í ár hefur vikan ekki enn farið fram en hún fer fram vikuna 24. - 28. apríl. Til stendur að halda spurningakeppni með verðlaunum, stærri fataskiptamarkaður á áberandi stað í skólanum, fyrirlestrar, gróðursetning, bíllaus dagur, grænn fatadagur, boðið uppá umhverfisvænan ís, vatnsbrúsasala, zumba dans, myndbönd sem nemendur hafa unnið verða sýnileg á göngum skólans auk þess sem viðburður verður þar sem skólinn fær grænfánann vonandi afhentan.
- *Kynning á námsefni um umhverfismál á menntabúðum*: Kennarar í umhverfisfræði ásamt nemendum umhverfisnefndar héldu erindi á menntabúðum MS og FMos um námsefni í menntun til sjálfbærni og kynntu í leiðinni áherslur grænfánaverkefnisins.
  - *Kynning umhverfisnefndar á markmiðum grænfánaverkefnisins innan skólans*: Til stendur að fulltrúar úr umhverfisnefnd kynni grænfánaverkefnið og áherslur þess innan skólans á starfsmannafundi.
  - *Kynning umhverfisnefndar á umhverfisviku*: Fulltrúar umhverfisnefndar kynna umhverfisvikuna á starfsmannafundi, hvað verður á dagskrá og hvað verður gert.
  - *Kynningarmyndband á UTÍS*: Umhverfisáfanginn var valinn sem eitt af toppverkefnum í hópi bestu skólaþróunarverkefna á landinu fyrir seríu tvö af Ferðalagi um íslenskt skólakerfi. Búið verður til myndband um áfangann og það sýnt á UTÍS-online 2024.
  - *Tölvupóstur og samfélagsmiðlar með upplýsingum um mikilvæg málefni*: Tölvupóstur eru sendir til starfsfólks og nemenda til að minna á mikilvæg málefni t.d. umhverfisviku. Einnig koma slíkar upplýsingar fram á samfélagsmiðlum.
  - *Instagram*: Nemendur bjuggu til Instagram reikning þar sem ýmsum upplýsingum var kom á framfæri við fylgjendur.
  - *Tiktok myndbönd*: Nemendur útbjuggu Tiktokmyndbönd sem var dreift á tiktokreikningi skólans og verða einnig sýnd í umhverfisviku.
  - *Glærur á skjám*: Umhverfisnefndin er með sérstakan sess á skjám skólans en drjúgan hluta vetrar eru skilaboð frá umhverfisnefnd á skjánum. Reglulega er skipt um glærur og hafa mismunandi málefni verið tekin fyrir.
  - *Veggspjöld*: Nemendur bjuggu til fjölda veggspjalda um umhverfismál og lýðheilsu sem hanga enn á veggjum skólans.
  - *Vefsíða um sjálfbærni og umhverfismál*: Vefsíða um sjálfbærni og umhverfismál sem kennarar í umhverfisfræði unnu að var kláruð. Vefsíðan er notuð í kennslu um sjálfbærni og umhverfismál en á vefsíðunni kemur fram það sem skólinn er að vinna að í tengslum við umhverfismál, t.d. í Grænfánaverkefninu og Grænum skrefum.

Skref 7: Umhverfissáttmáli/umhverfisstefna

Skólinn hefur sett sér ítarlega umhverfisstefnu sem finna má á vefsíðu Menntaskólans við Sund, sjá hér: <https://www.msund.is/skolinn/stefna-skolans/umhverfisstefna>

Stefnan er í stöðugri endurskoðun. Nemendur í umhverfisnefnd kynntu sér stefnuna en ekki náðist að gera athugasemdir og endurbætur áður en þessi greinargerð var rituð en til stendur að yfirfara hana fyrir lok vetrar.

Lokaorð

Menntaskólinn við Sund hefur unnið ötullega að umhverfismálum um árabíl. Með skráningu í Grænfánaverkefnið hefur áherslan á virkni nemenda aukist talsvert og var í annað skipti í vetur boðið upp á sérstakan áfanga þar sem nemendur leiða vinnu í átt að því að fá grænfánann afhentan. Það er okkar von að sú vinna beri tilætlaðan árangur og að skólinn fái annan grænfánann afhentan í umhverfisvikunni 24. - 28. apríl 2023.